

Handläggare
Samuel Svan
Telefon: 08 508 24 836

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Förslag till reviderade riktlinjer för handläggningen av ekono- miskt bistånd

*Svar på remiss från Kommunstyrelsen av förslag till re-
viderade riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bi-
stånd*

Förvaltningens förslag till beslut

- 1 Som svar på remissen ”Förslag till reviderade riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd” hänvisas till vad som sagts i förvaltningens tjänsteutlåtande
- 2 Tjänsteutlåtandet skickas till Kommunstyrelsen, Rotel VII, KF/KS kansli, stadshuset, 105 35 Stockholm

Kerstin Sandström
Stadsdelsdirektör

Lena Thorson
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har arbetat fram ett förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd. Revideringen är gjord då lagstiftning, juridisk praxis och omvärlden har förändrats sedan de förra riktlinjerna antogs i maj 2010.

Bland förändringarna finns ett avsnitt som tydligare beskriver handlägningsprocessen i ett ärende om ekonomiskt bistånd, förändrade riktlinjer gällande hembesök och kontroller av bankkontoutdrag, tydligare skrivningar gällande EU-medborgares förutsättningar för rätt till bistånd och ett tillägg om barnfamiljers rätt till bistånd till bredbandskostnader.

Förvaltningen ser i det stora hela positivt på de reviderade riktlinjerna. Tydliga riktlinjer som baserar sig på aktuell lagstiftning och juridisk praxis är grunden för en rättssäker hand-

läggning. Förvaltningen är tveksam till om posten bredbandskostnader kan särskiljas för barnfamiljer och finnas som ett tillägg utanför normen. Förvaltningen ställer sig frågande till att revideringen görs just nu, då staden dels är på gång med implementeringen av ett nytt bedömningsinstrument, vilket till viss del kommer förändra handläggningen, och dels för att det just nu finns förslag på lagändringar som kommer ställa andra krav på handläggning och bedömning.

Förvaltningen anser att bestämmelsen om att rätt till bistånd för arbetsresor inträder först om sökanden inte bedöms ha skäligt gångavstånd till arbete eller planerad aktivitet bör ses över, då den inte är i linje med Socialstyrelsens allmänna råd och riskerar skapa en inlåsningsseffekt.

Förvaltningen önskar vissa förtydliganden i skrivelserna om kommunalt vårdnadsbidrag respektive avskrivning av ärenden, en könsneutral skrivelse gällande våld i nära relationer och tillägg av riktlinjer för kostnader som gäller hjälpmedel och förbrukningsmaterial som förskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal.

Bakgrund

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i 4 kap 1 § socialtjänstlagen, SoL. Vidare finns bestämmelser i 4 kap 3, 4 och 5 §§ SoL, samt i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2003:5) och Socialstyrelsens handbok för handläggning av ekonomiskt bistånd. Kommunfullmäktige har enligt kommunallagen befogenhet att utöver detta fastställa riktlinjer för den egna verksamheten. Förslaget till reviderade riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd har utarbetats av socialförvaltningen och godkänts av socialnämnden 26 mars.

Nuvarande riktlinjer beslutades av kommunfullmäktige 24 maj 2010. Sedan dess har ny lagstiftning trätt i kraft och omvärlden har förändrats, vilket gör det nödvändigt med en revidering. De granskningar som genomförts av socialtjänstinspektörerna har visat att det finns behov av ytterligare förtydliganden i de delar som rör handläggningen.

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i staden när det gäller bidragsnivåer, krav på den enskilde och insatser som erbjuds från socialtjänstens sida. Riktlinjerna ska samtidigt ge stöd och vägledning för arbetet.

Ärendet

Förslaget till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd innehåller en hel del textmässiga förändringar. Kapitelindelning och -ordning har ändrats för att skapa ett tydligare flöde.

Utifrån socialtjänstinspektörernas granskningar av verksamhetsområdet under 2011 och 2012 har socialtjänstens ansvar att utreda och tillhandahålla individuellt anpassade insatser i syfte att den enskilde ska nå självförsörjning. Ett avsnitt som beskriver handlägningsprocessen på ett tydligare sätt har tillförts, för att ge bättre handläggarstöd i arbetet från ansökan till beslut. Den sökandes rätt till delaktighet i val av insats har förtydligats.

Vägledande domar och beslut från JO som kommit efter senaste revideringen har arbetats in i texten. Områden som berörs är bland annat rutiner kring hembesök och begäran om kontoutdrag. Hembesök måste nu motiveras utifrån varje sökandes situation, och sökanden ges rätten att stryka uppgifter om vad en betalning på dennes kontoutdrag avser. Ny lagstiftning om lex Sarah och i fråga om etableringsreformen¹ har arbetats in. Riktlinjerna har även ytterligare anpassats efter Socialstyrelsens allmänna råd.

Socialtjänsten ska alltid överväga barnets bästa i sina biståndsbeslut. Riktlinjerna har därför förtydligats kring detta, och barnets föräldrar ska nu göras delaktiga i sådan analys.

Förtydligande har gjorts kring olika gruppers förutsättningar för rätt till bistånd, där bland annat förutsättningarna för gruppen EU-medborgare fått en tydligare skrivning. Socialtjänsten behöver i varje enskilt fall avgöra om rätt till bistånd föreligger, utifrån om den enskilde kan anses ha så kallad uppehållsrätt. Riktlinjerna ger en bättre vägledning i hur en sådan bedömning kan göras.

I Stockholms stads budget för 2013 finns inskrivet att familjer med barn som går i skolan ska kunna ges rätt till bistånd för bredbandsavgift. Ett stycke om detta har lagts till i avsnittet Livsföring i övrigt. Riktlinjerna kring rätten till bistånd för

¹ Etableringsreformen trädde i kraft 1 december 2010, då ansvaret för mottagande av flyktingar överfördes från kommunen till staten, genom Arbetsförmedlingen

begravningskostnader har anpassats till Socialstyrelsens vägledningar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för socialtjänst

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser i det stora hela att förslaget till reviderade riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd är bra. Det är viktigt att ha riktlinjer som är lika över staden och att dessa uppdateras regelbundet, så att innevånarna i Stockholm kan garanteras en rättssäker handläggning och ett stöd som syftar till att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Det märks att staden är i ett skede att implementera bedömningsinstrumentet Initial bedömning – både nya och gamla begrepp används gällande det som tidigare kallats grundutredning och arbetsplan. Detta riskerar att skapa osäkerhet för den som ska tillämpa riktlinjerna. Förvaltningen anser att det vore mest lämpligt att vänta tills det att bedömningsinstrumentet är fullt utvecklat och implementeringsarbetet påbörjats i hela staden innan dessa skrivningar tas in i riktlinjerna.

För närvarande behandlas ett förslag på ny lagstiftning gällande vissa sökandes inkomster samt krav på aktivering – den så kallade jobbstimulansen inom det ekonomiska biståndet², som om den antas av riksdagen kommer leda till stora förändringar i handlägningsprocessen. Förvaltningen undrar om beslut i detta kanske borde ha avvaktats innan riktlinjerna reviderades, för att även kunna arbeta in denna lagstiftning i texten.

Förvaltningen är tveksam till att familjer med barn som går i skolan ska ges rätt till bistånd för bredbandsavgift. Dels rör det likställigheten, vad gör att en barnfamilj ska särskiljas från andra grupper vad gäller ekonomiskt bistånd och dels att normen är baserad på olika poster som familjen fritt kan omdisponera. Så kan till exempel posten tidningar disponeras till en bredbandsavgift. Det är sannolikt att den familj som har bredband inte prenumererar på en dagstidning utan hämtar information på nätet och läser Metro.

En synpunkt som förvaltningen vill framföra, även om det rör sig om ett avsnitt som inte omarbetats i denna revidering, gäll-

er riktlinjer om rätt till bistånd för arbetsresor. I riktlinjerna (s. 77) står det: ”Personer som arbetar eller deltar i arbetssökarverksamhet inom gångavstånd från bostaden har inte rätt till bistånd för arbetsresor. Beträffande rimligt gångavstånd kan ca tre km tjäna som en utgångspunkt.” En sådan skrivning är inte överensstämmande med Socialtstyrelsens allmänna råd, och Socialstyrelsen har i en granskning av skälig levnadsnivå³ ställt sig kritisk till att kommuner gör en avstånds begränsning i fråga om rätt till bistånd för arbetsresor. För att kunna vara aktivt arbetssökande i hela Stockholms län behöver en person kunna resa kollektivt, även om denne för närvarande har en planerad aktivitet i närområdet. Risken är också att bestämmelsen skapar inlåsnings effekter för de personer som berörs. Förvaltningen anser dessutom att det skapar administrativt merarbete som i stället skulle kunna ägnas åt stöd åt och motivationsarbete med den enskilde.

Kommentarer gällande specifika avsnitt

Förvaltningen anser att avsnittet om våld i nära relationer (s. 13) skulle kunna skrivas könsneutralt. Lagtexten är förvisso formulerad med fokus på kvinnor som utsätts för våld av närstående, men det borde inte vara något hinder för att stadens riktlinjer formuleras på ett könsneutralt sätt. Laghänvisningen är dessutom fel – rätt lagrum är 5 kap 11 § SoL.

Förvaltningen ser positivt på det faktum att skatteåterbäring som upptas av Kronofogdemyndigheten som avbetalning på skuld nu helt har undantagits från att räknas som inkomst. Tidigare har inte hänsyn tagits i de fall skulderna avsett böter och skadestånd.

Förvaltningen anser att det bör framgå i rutinerna vid avskrivning av ärenden (s. 29) att ärenden som gäller familjer som har erhållit bostad hos Stiftelsen Hotellhem genom en stadsdelsförvaltning och har en boendeplan med den placerade stadsdelsförvaltningen ska vara fortsatt öppna i Paraplysystemet.

Stycket som handlar om kommunalt vårdnadsbidrag (s. 53) uppfattar förvaltningen som otydligt. Det bör framgå mer konkret hur valet att uppbära kommunalt vårdnadsbidrag påverkar rätten till ekonomiskt bistånd.

³ Socialstyrelsen, 2012, Kartläggning om skälig levnadsnivå

Förvaltningen anser även att det ska skrivas in vad som gäller kring hjälpmedel och förbrukningsmaterial som förskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal, vilket Socialstyrelsens allmänna råd⁴ anger som en kostnad som bör omfattas i det ekonomiska biståndet.

Bilagor

1 Förslag på reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd